

BORVÁK MÁRIA

ONLINE DIÁKOK, OFFLINE TANÁROK

AZ OSZTÁLYFŐNÖK SZEREPE A VIRTUÁLIS TÉRBE VALÓ ELIGAZODÁSBAN

Ránk köszöntött az a kor, amikor a középiskolák padjaiban olyan diákok ülnek, akiket úgy nevezünk, hogy Z generáció. Megkülönböztető jeleik nem csupán abban merülnek ki, hogy 1995 és 2009 között született zsenge fiatalok, hanem őket nevezzük az úgynevezett online generációnak, akik egy, a pedagógustársadalom többsége számára ismeretlen világban töltik idejük nagy részét. Mégis hogyan tudjuk őket segíteni ebben a világban, amit mi magunk sem ismerünk igazán? Mert mitől is érzi magát biztonságban egy mai felnőtt, akinek a gondjaira bíztak több tucatnyi diákot, hogy az ő nevelésükért, oktatásukért legyen felelős, és azt a lehető legjobban lássa el? Attól, ha ismeri a játékszabályokat, tisztában van vele, hogy bizonyos helyzetekben mire számíthat, és pontosan tudja, hogy mit kell tennie. Mert tenni szeretne, még hozzá magabiztosan.

VÁLTÓZÓBAN LÉVŐ VILÁG

Biztos alapot jelenthet a fiatalok világában való eligazodáshoz, ha értékítélet-mentesen közelítjük meg a világukat, alapvetően kíváncsiságtól és nyitottságtól vezérelve, elvetve a sztereotípiákat, amelyek szerint csak a „rég” világ a jó, az „új” pedig ördögtől való elvekre épül.

A mai fiatalokra, akik 1995 és 2009 között születtek és Z generációs fiatalokként utalunk rájuk, jellemző, hogy életük nemcsak az iskolában vagy otthon eltöltött offline tevékenységekből áll, hanem idejük nagyon nagy részét az online térben töltik, ahol útjaik szinte utánkövethetlenné válnak.

A felnőttek többsége (legyen szó akár tanárról, akár szülőről) ezáltal úgy érzi, mintha a fiatalok kicsúsznának a kezeik közül, hiszen életük egy jelentős része rejtve marad előlük. Az idősebb és fiatalabb generáció elválódása sokszor akkor kezdődik, amikor a szülő vagy pedagógus elsődleges reakciója erre a jelenségre a harag, düh, elzárkózás, hibáztatás és/vagy teljes elutasítás. Vágyként fogalmazódik meg bennük, hogy a diákok

tagadják meg az online világot, és lépjenek ki teljesen az általuk már oly jól ismert offline világba, hogy minden visszazökkenhessen a régi és jól ismert kerékvágásba, ahol az értékek közvetítése még a régi értékrendhez igazodik.

A „Z GENERÁCIÓ” REJTELMEI

Hosszútávon az elzárkózás helyett hasznosabb, ha a mélyére ásunk annak, hogy vajon milyen hatások érik a Z generációs fiataljainkat, és miért is lehet nehéz őket tanítani.

A fiataloknál tapasztalt üres tekintetek, az alulmotiváltság, az elvágyódás a tanítási óráról, mind olyan jelenségek, amelyek nagy része az információs túltelítettségben gyökereznek. Hiszen míg régen az információ eléréséért könyvet kellett kölcsönözni vagy vásárolni, addig a mai fiataljaink a zsebükben hordják az információkhoz való hozzáférés lehetőségét. Pár kattintás, és máris kikereshetőek a kívánt tartalmak. Az információk többsége pedig szüretlenül érkezik hozzájuk, amelyek olyan mértékű túltelítődöttséget okoznak, ami nehezé teszi számukra, hogy aznap még több információt befogadjanak. Ezzel sokszor ők maguk sincsenek tisztában, hiszen nem tudatosan cselekszenek – csak úgy böngésznek.

Annak köszönhetően, hogy az online tér folytonosan elérhető, a barátaikkal, ismerőseikkel azonnal megoszthatnak bármilyen történetet, eseményt, érzelmeket és gondolatot, egyre inkább türelmetlenebbé válnak, hiszen rászoktak az egyre gyorsabb érzelmi szükséglet-kielégítésre. Az információk túl gyorsan jutnak el hozzájuk, amihez valójában még nincsenek megfelelően kialakult érzelmi mechanizmusaik, amelyek segítségével fel tudnák dolgozni az őket érő érzelmeket. Ennek hatására mozaikszerű érettség figyelhető meg náluk, ami egy különleges kombinációja a helyzetektől függő érzelmi éretlenségnek és túlérettségnek.

A fiatalok az információáramlás gyorsaságának hatására hajlamosak abban a tévhitben ringatni magukat,

mely szerint ők gyorsabban képesek elérni bármit, mint az előző generációk tagjai, hiszen sokkal több eszköz van a kezükben. Az idősebb generáció pedig akarva-akaratlanul támogatja is ezt a hozzáállásukat, hiszen minden szülő és pedagógus azon igyekszik, hogy az ő utódjainak könnyebb sorsa legyen, amihez minden tőle telhetőt meg kíván adni. Közben pedig elfelejti megosztani a fiatalabb generációval a saját tapasztalatait, amelyek a kitartás, a céltudatosság és az erőfeszítések megtételére való hajlandóság fontosságára mutatnak rá. Fontos megjegyezni, hogy ezalatt nem a „Te erre úgy sem vagy képes!” kategóriájú, eltántorító kinyilatkoztatásokat értjük, hanem azokat a példamutató cselekedeteket, történeteket, amelyek realitást visznek a fiatalok vágyálmaiba.

AZ INDIVIDUALIZMUS FELERŐSÖDÉSE

Jean Twenge amerikai pszichológus kutatásának köszönhetően kimutathatóvá vált az a tendencia, miszerint a társadalmunk egyre inkább individualistává alakul át, ahol az „én” fontossága messzemenően megelőzi a „mi” fontosságát. Míg az offline kommunikációban, tehát a való életben történő beszélgetés során 30-40% az az arány, amikor magunkról beszélünk, addig az online világban a beszélgetéseink és megnyilvánulásaink 80%-a szól önmagunkról. A mai fiatalok pedig teljes egészében ebben a korban nőnek fel, ami „egy felnagyított önészleléshez vezet, amiben a teljesítmény látszata sokkal fontosabb, mint a valóság” – mondja.

Ehhez hozzásegít az is, hogy olyan eszközök használatával tudjuk kitölteni az időnket, amelyek ezt csak felerősítik: az állandó vizuális szintér (Facebook, Instagram és társaik) nemcsak lehetőséget ad, hanem meg is követeli, hogy állandóan prezentáljuk az énünket. Mindeközben pedig azonnali visszajelzést is ad „like”-ok, hozzászólások formájában, így nem véletlen az a jelenség, hogy manapság a tinédzserek

a népszerűségüket „like”-ban mérik. Az ördögi kör akkor kezd kialakulni, amikor a tinédzserek önértékelésének alapjául főként az online világból érkező „like” vagy „not like” visszajelzés szolgál. Egy „like” felér egy dicsérettel, kézfogással vagy akár simogatással, és hajszott világunkban, ahol oly sok szeretethiányos ember kószál, ez a délibáb nagyon sokat jelenthet. Sokan pont így veszítik el az irányításukat és az önuralmuk egy részét, hogy egy kis virtuális szeretet reményében megjátsszák magukat, hiszen a közösségi médiában mindenki olyan képet fest magáról, amelyet csak szeretne.

MIHEZ KEZDHEZT MINDEZZEL A PEDAGÓGUS?

Ahogy az élet más területein, itt is kulcsfontosságú a tudatosság a cselekedeteinkben. Átütő eredményeket lehet a konfliktusok csökkentésében elérni már csak azáltal is, hogy az online generációk világát megismerjük, és a diákok viselkedését a környezetükből érkező hatások szemüvegén keresztül szemléljük.

A következő lépés a diákok saját döntéseikben és cselekedeteikben való tudatosságra nevelése, amely többek között tematizált beszélgetések sorozatán keresztül történhet meg. Ilyen alkalmak során lehet megismertetni a diákokat azokkal a kutatási eredményekkel, amelyekre mi magunk is rácsodálkoztunk. Ennek folytatásaként ajánlott a diákokat közös gondolkodásra hívni, amelyek során saját maguk elmélkedhetnek, juthatnak felismerésekre és mondhatnak ki olyan igazságokat, amelyeket egyébként (az idősebb generációtól érkezvén) elutasítanának a lázadás jegyében. Nyilvánvalóan ehhez óriási önuralomra és türelemre van szükség a pedagógusok részéről.

Az oktatás terén pedig érdemes tudatában lennünk annak, hogy ezek a fiatalok már elsődlegesen a vizuális szinten vannak otthon, ahol gyors és

azonnal érintkezésre, kommunikációra kapnak lehetőséget. Ennek figyelembevételével lehet az órák felépítését tetszes szerint módosítani.

Jogosan kérdezi a kedves olvasó, hogy mindez mégis hogyan néz ki a gyakorlatban. Ehhez Tari Annamária pszichoanalitikus gondolatait hívjuk segítségül, aki a következő iránymutatásban foglalja össze:

- A „Z generáció” szeret úgy tanulni, hogy közben másokkal kommunikál
- A jobban strukturált és irányított tanulást preferálják
- A visszajelzések erőteljes igénye észlelhető: „ez benne lesz a tesztben?”
- Ajánlott a technológia adta lehetőségek kihasználása
- Ők egy vizuális generáció – tehát vizuálisan (leírt és képi információ) jobban is tanulnak
- Támogatni kell a verbális készségek fejlesztését (például

kiscsoportos prezentációk formájában)

■ A legkedveltebb tanulási formák azok, amelyeken nem passzív befogadók, hanem aktívan tapasztalhatnak, létrehozhatnak, alkothatnak valamit.

AJÁNLOTT SZAKIRODALOM:

- Tari Annamária: *Generációk online*. Tericum Kiadó, 2015
- Tari Annamária: *Z generáció*. Tericum Kiadó, 2011
- Youtube videó: Mi jár a fejedben? (<https://www.youtube.com/watch?v=iyhyjzHZjY>)

